

Självbestämmande för personer som saknar ett talat språk

Rohkaisin

27.02.2025

Susanne Tuure, Sakkunnig vid FDUV

För ett gott liv på jämlika villkor

- FDUV är intresseorganisationen för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning i Finland.
- FDUV står för frihet, delaktighet, utveckling och valmöjligheter för alla - också för dem som behöver stöd i vardagen.

Rohkaisin

- <https://fduv.fi/sv/start/article-112644-90989-rohkaisinmaterialelet-finns-nu-ocksa-pa-svenska>

Inflytande över det egna livet.

Du kan stödja personer som inte har ett talat språk till ett liv som är lämpligt och känns rätt för personen då du känner till vilka hens preferenser är och vad hen tycker om.

I guiden beskrivs de olika faserna i och användningen av arbetsmetoden **Rohkaisin**. I guiden ingår också information om vad arbetsmetoden baserar sig på och varför den behövs.

I produktgruppen **Rohkaisin** ingår en guide, 24 idékort och en affisch. Dessa går att skriva ut på Tikoteekkis webbplats. På webbplatsen finns dessutom en hustavla och videoinspelningar som visar hur man gör i praktiken.

Rohkaisin ●

Rohkaisin är en attityd och en arbetsmetod som syftar till att stödja självbestämmanderätten och beslutsfattandet för personer som kommunicerar med kroppen (olemuskieli på finska).

Rohkaisin är avsedd för unga eller vuxna personer som i huvudsak kommunicerar med hjälp av ansiktsuttryck, gester, rörelser och handlingar samt för dem som verkar som stöd för dessa personer.

Stödpersoner är professionella eller familjemedlemmar som arbetar hemma hos eller i dagverksamhet med personen som kommunicerar med kroppen.

Idén med arbetsmetoden Rohkaisin är enkel. Det räcker med att du kommer ihåg tre saker och gör dem tillsammans med mig.

Välj ett sinne

Pröva på något nytt

Gör det som känns bra

Välj sinne

Gör så här:

Tänk på de olika sinnen.
Vilken typ av sinnesupplevelse
skulle jag kunna njuta av?
Vad kan jag tycka om,
vad kan jag vara intresserad av
eller vad kan göra mig ivrig?

Välj ett sinne.

Välj hörsel, syn, smak, känsel, rörelse eller lukt.
Känner du redan till vad allt jag tycker om? Är du helt säker?

HÖRSEL

surr
prassel
pip
sång
hundskall
humpa-musik

SYN

gul
lysande
randig
blänkande
svängande

SMAK

knäck
citron
salt

KÄNSEL

smekning
krafsnig
tryck
kittlande

RÖRELSE

gungande
vild fart
darning

LUKT

gräs
lök
parfym
svett
bulle

Pröva

på något nytt

Gör så här:

Pröva på en sinnesupplevelse med mig: något nytt och annorlunda för mig eller något vanligt på ett nytt sätt.

Observera hur jag reagerar med min kropp.

Hur kan du dra slutsatsen att jag tycker om något eller att jag inte tycker om något? Eller att det är likgiltigt för mig.

JAG TYCKER OM

jag ler
skrattar
gungar med kroppen
blir pigg
tittar noggrant
kommer närmare
fnissar
slappnar av

Mera av det här

JAG TYCKER INTE OM

jag rynkar
på ögonbrynen
vänder mig bort
vrålar
skuffar bort
med handen
spänner kroppen

Mindre av det här

DET GÖR DETSAMMA

jag drar mig
in i min egen värld
tröttnar
tittar mig omkring

Pröva på något annat

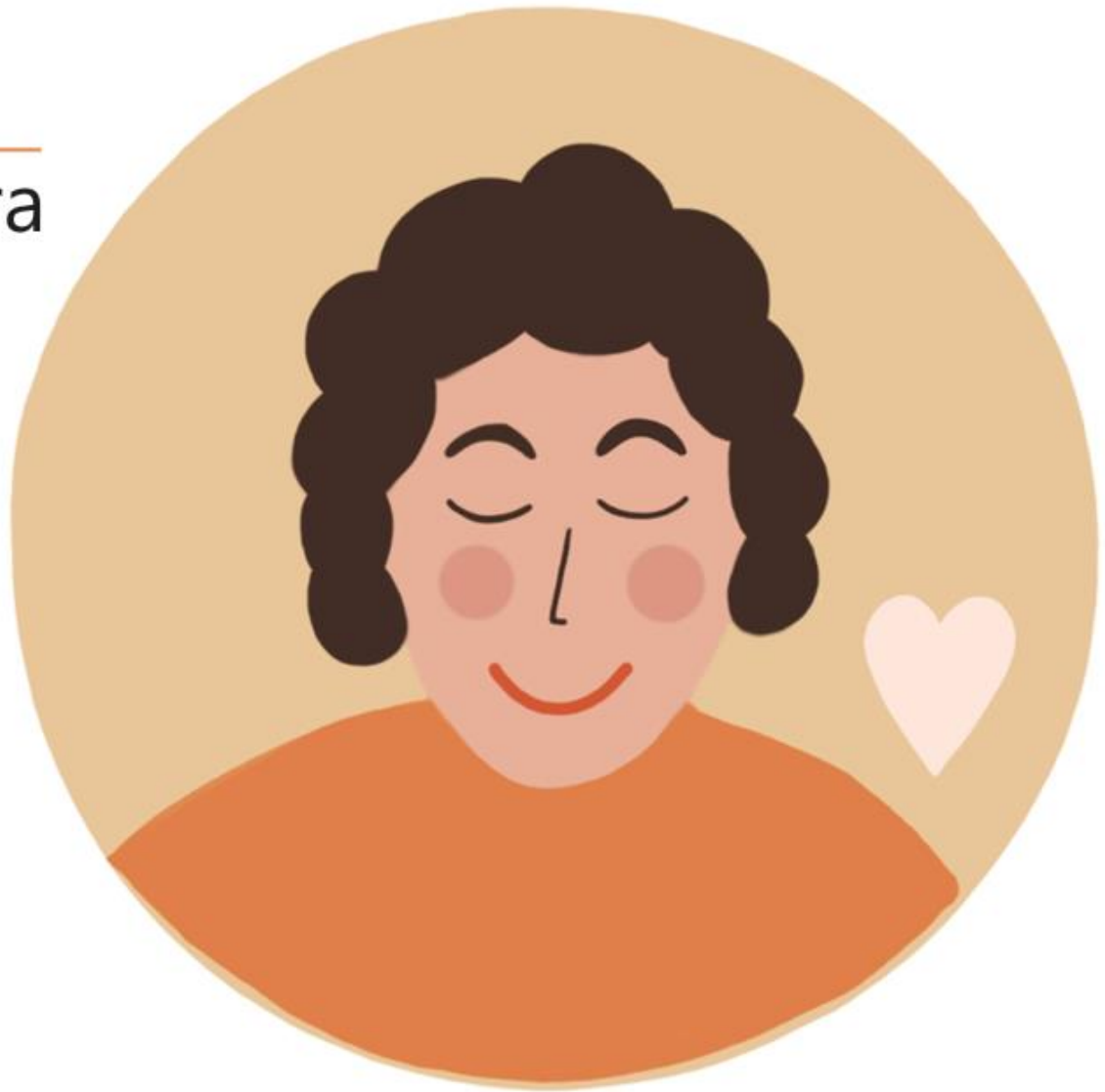
Gör

det som känns bra

Gör så här:

Du märkte vad jag tycker om
eller kanske kan tycka om.
Fundera på hur och
i vilken situation du kan
göra det här med mig.

Gör det som känns bra för mig
så ofta som möjligt.

Anteckna på hustavlan det som känns bra för mig:

vad jag tycker om eller vad jag vill att du ska göra.

Hustavlan finns på Tikoteekkis webbsidor.

Med ditt stöd kan jag leva ett liv som känns bra och är lämpligt just för mig.

Jag tycker om:

Empty rectangular box for writing notes under "Jag tycker om:"

Jag vill att du:

Empty rectangular box for writing notes under "Jag vill att du:"

Rohkaisin

tikoteekki

Fortsätt med försöken

Du lärde dig det här om mig.
Vill du lära dig mera?
Välj ett sinne och
fortsätt med försöken.

Gör
det som
känns bra

Välj ett sinne

Pröva
på något
nytt

Rohkaisin är avsedd för

- unga eller vuxna personer som i huvudsak kommunicerar med hjälp av icke-verbalt samspel, det vill säga ansiktsuttryck, gester, rörelser och handlingar
- stödpersoner, det vill säga professionella (egen handledare, handledare, skötare/vårdare) som arbetar hemma hos eller inom dagverksamheten med personen med icke-verbalt samspel samt för familjemedlemmar
- professionella och sakkunniga som konsulterar arbetstagare i hemmet eller inom dagverksamheten.

Rohkaisin kan användas på tu man hand med personen som kommunicerar med kroppen. Arbetsmetoden kan också användas av en större grupp av stödpersoner för att stödja beslutsfattandet för personen med icke-verbalt samspel.

Arbetsmetoden Rohkaisin

Arbetsmetodens material:

- Broschyr
- Guide för användning
- Idékort för sinnesexperiment
- Affisch
- Hustavla - för att samla det som personer tycker om

LUKT

Vi känner efter hur det doftar hemma

Vi gör mat och luktar på den. Vi bakar och gräddar läckerheter. Vi luktar på kaffe, kryddor, frukter, lök, ostar och choklad. Vi luktar på tvätt som har fått torka utomhus. Vi tar in gräs, löv och blommor och luktar på dem.

**Vad tycker jag om?
Vad är intressant, vad gör mig ivrig,
vad lugnar ner mig,
vad får mig att slappna av?**

Gör det som känns bra

Låt mig lukta på mina favoritdofter.
Låt mig vara med och baka och göra mat.

**Vid vilken tidpunkt på dagen eller under veckan,
i vilken situation och på vilken plats
kommer du att göra det här med mig?**

tikoteekki

LUKT

Vi gör doftutflykter

Vi bekantar oss med olika lukter i den närmaste omgivningen. Vi gör en tur till saluhallen, parfymavdelningen, simhallens entréhall. Vi går till stranden och luktar på alger, lera och vatten. Vi tändar en brasa och sniffar på hur rök luktar. Vi för ut soporna och känner efter hur de luktar.

**Vad tycker jag om?
Vad är intressant, vad gör mig ivrig,
vad lugnar ner mig,
vad får mig att slappna av?**

Gör det som känns bra

Låt mig lukta på mina favoritdofter.

**Vid vilken tidpunkt på dagen eller under veckan,
i vilken situation och på vilken plats
kommer du att göra det här med mig?**

tikoteekki

HÖRSEL

Vi skapar olika ljud

Vi prasslar med papper,
vi knackar på olika ytor,
vi spräcker bubbelplast.

Vi spelar med olika musikinstrument:
tamburin, maracas, triangel, bjällror,
trummor, piano. Vi tjuter högt,
vi viskar, vi hostar och frustar.

Vad tycker jag om?

**Vad är intressant, vad gör mig ivrig,
vad lugnar ner mig,
vad får mig att slappna av?**

Gör det som känns bra

Låt mig skapa ljud och skapa själv ljud som jag tycker om.
Häng upp en pärlgardin där jag rör mig. Ordna en musikstund.
Skoja och lek med ljud.

**Vid vilken tidpunkt på dagen eller under veckan,
i vilken situation och på vilken plats
kommer du att göra det här med mig?**

tikoteekki

HÖRSEL

Vi bekantar oss med skogens ljud

Vi lyssnar på skogens ljud:
fågelsång, regnets smatter,
vindens sus, sandvägens knaster,
brasans sprakande, bäckens porlande,
tystnad, motorsågens knatter.

Vad tycker jag om?

**Vad är intressant, vad gör mig ivrig,
vad lugnar ner mig,
vad får mig att slappna av?**

Gör det som känns bra

Ta hem skogens ljud: spela upp mina favoritljud med mobilen
eller med någon annan apparat, gör en spellista med ljud
jag tycker om. Använd stillsamma ljud för att lugna ner mig
och inspirerande ljud för att pigga upp mig.

**Vid vilken tidpunkt på dagen eller under veckan,
i vilken situation och på vilken plats
kommer du att göra det här med mig?**

tikoteekki

SYN

Vi tittar ut genom fönstret eller går ut

Vi tittar på snöfall, flygande löv, bilar som kör förbi, joggare, cyklister, hundar, fåglar och ekorrar.
Vi tittar på tåg, grävskopor, lyftkranar.
Vi beundrar blommor, stenar, höga träd, vågor på stranden.
Vi stannar upp vid idrottsplanen.

**Vad tycker jag om?
Vad är intressant, vad gör mig ivrig,
vad lugnar ner mig,
vad får mig att slappna av?**

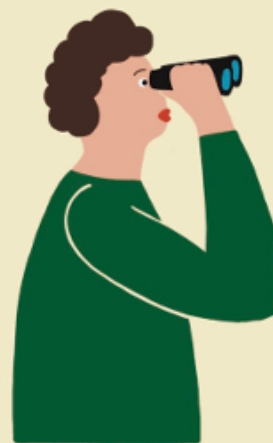
Gör det som känns bra

Låt mig titta på mina favoritsaker hemma eller utomhus. Vi tittar på avkopplande videor om skogen, ängen eller stranden eller uppfriskande videor om åkattraktioner i en nöjespark, rallytävlingar eller pulkabacken. Ta hem till mig en blombukett, höstens löv eller stenar som jag kan beundra.
Ta mig ut till min favoritplats så att jag kan se mig omkring.

**Vid vilken tidpunkt på dagen eller under veckan,
i vilken situation och på vilken plats
kommer du att göra det här med mig?**

tikoteekki

SYN

Vi tittar på varandra

Vi ställer oss framför en spegel eller mot varandra och gör roliga miner. Vi provar olika glasögon, solglasögon, hattar och sjalar. Vi gömmer oss bakom en sjal eller under ett täcke, bakom ett hörn eller en stol och leker "tittut".

**Vad tycker jag om?
Vad är intressant, vad gör mig ivrig,
vad lugnar ner mig,
vad får mig att slappna av?**

Gör det som känns bra

Pigga upp min dag genom att se intressant ut. Skoja och visa roliga miner under de dagliga rutinerna.

**Vid vilken tidpunkt på dagen eller under veckan,
i vilken situation och på vilken plats
kommer du att göra det här med mig?**

tikoteekki

Då du använder arbetsmetoden

Rohkaisin

fills dagen så småningom av händelser som känns bra och är viktiga för mig.
Min önskan uppfylls.
Jag har inflytande över mitt eget liv.

